

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України
Харківський національний університет внутрішніх справ

**ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
У СФЕРІ НАУКОВОЇ
ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Харків
«Право»
2019

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
(протокол № 7 від 3 вересня 2019 р.)*

У п о р я д н и к и:

- Д. В. Швець*, доктор юридичних наук, доцент, ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
- С. М. Бортник*, доктор юридичних наук, перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
- Л. В. Могілевський*, доктор юридичних наук, професор, проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
- О. С. Бакумов*, кандидат юридичних наук, доцент, народний депутат України;
- С. В. Глібоко*, кандидат юридичних наук, доцент, директор Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України;
- К. О. Токарева*, кандидат юридичних наук, науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України;
- В. В. Чумак*, кандидат юридичних наук, т. в. о. начальника відділу організації наукової роботи Харківського національного університету внутрішніх справ;
- О. О. Хань*, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи Харківського національного університету внутрішніх справ

Збірник нормативно-правових актів у сфері наукової та науково-технічної діяльності в Україні-3-41 ні / [упоряд.: Д. В. Швець, О. С. Бакумов, О. О. Хань та ін.]. – Харків : Право, 2019. – 880 с.

ISBN 978-966-937-802-6

У представленому Вашій увазі збірнику відображена система законодавства у сфері наукової та науково-технічної діяльності в Україні з урахуванням останніх змін: від міжнародних угод України та Європейського Союзу щодо науково-співробітництва до національних стандартів, які встановлюють вимоги до оформлення результатів наукової роботи в Україні.

Зміст збірника викладений у логічній послідовності, кожен його розділ та параграф відповідає відокремленому питанню законодавчого регулювання наукової та науково-технічної діяльності в Україні: угоди між Україною та ЄС у сфері науки і техніки, питання організації наукової та науково-технічної діяльності в Україні, інноваційна діяльність в Україні, наукові та технологічні парки, державні інституції у сфері науки і техніки, державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності, національне регулювання міжнародного співробітництва у науковій сфері, порядок здобуття наукових ступенів та вчених звань, порядок проходження атестації наукових установ та наукових працівників, питання оформлення прав інтелектуальної власності на результати наукової та науково-технічної діяльності, організації та проведення наукових конкурсів, надання державних премій для науковців, організація наукової та науково-технічної діяльності у наукових та науково-освітніх установах Міністерства внутрішніх справ України, державні стандарти у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

Збірник нормативно-правових актів з питань наукової та науково-технічної діяльності буде корисним для науковців, керівників наукових установ, здобувачів наукових ступенів, службовців державного апарату у сфері науки та всіх, хто досліджує стан законодавства у цій сфері.

УДК 001.89(477)(094.4/.5)

РОЗДІЛ I

УГОДИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

У СФЕРІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

УГОДА

МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СПІВТОВАРИСТВОМ

ПРО НАУКОВЕ І ТЕХНОЛОГІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Угоду ратифіковано Законом № 368-IV від 25.12.2002

Щодо відновлення дії Угоди на додатковий п'ятирічний період додатково див. Угоду від 07.10.2003

Угода припинила дію. Додатково див. статтю 12

Про відновлення дії Угоди на додатковий п'ятирічний період додатково див. Угоду від 08.10.2010

Про відновлення дії Угоди на додатковий п'ятирічний період додатково див. Угоду від 03.03.2015

Дата підписання: 04.07.2002

Дата ратифікації: 25.12.2002

Дата набрання чинності: 11.02.2003

Україна, з одного боку, і Європейське Співтовариство (далі – «Співтовариство»), з другого боку, що далі іменуються «Сторонами», зважаючи на важливість науки і технології для їхнього економічного і соціального розвитку, визнаючи те, що Україна і Співтовариство проводять дослідницьку і технологічну діяльність у багатьох галузях, що становлять спільний інтерес, і те, що участь кожної зі Сторін у таких дослідженнях та розробках на основі взаємності сприятиме взаємній вигоді,

відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною, з одного боку, та Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами, з другого боку, підписаної 16 червня 1994 року, зокрема до Статті 58 зазначеної Угоди,

бажаючи створити правову основу для співробітництва у сфері наукових і технологічних досліджень, що розширить і зміцнить співпрацю в галузях, які становлять спільний інтерес, і сприятиме використанню результатів такого співробітництва для економічної та соціальної вигоди Сторін,

домовилися про таке:

Стаття 1. Мета

Сторони заохочують, розвивають і сприяють спільній діяльності в галузі науково-технологічних досліджень і розробок, що становлять взаємний інтерес.

Стаття 2. Визначення

Для цієї Угоди:

а) «спільна діяльність» означає будь-яку діяльність, яку Сторони здійснюють чи підтримують згідно з цією Угодою, в тому числі, проведення спільних досліджень;

б) «інформація» означає наукові та технічні дані, результати або методи науково-технологічних досліджень і розробок, що виникають в результаті спільних досліджень, а також будь-які інші дані, які мають відношення до спільної діяльності;

в) «інтелектуальна власність» визначається так само, як у Статті 2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, прийнятої 14 липня 1967 року в Стокгольмі;

г) «спільне дослідження» означає дослідження, фінансову підтримку якого забезпечує одна чи обидві Сторони і таке, що залучає до спільних робіт учасників з України та Європейського Співтовариства;

д) «учасник» означає будь-яку фізичну чи юридичну особу, університет, науково-дослідний інститут чи будь-яку іншу організацію, включаючи у необхідних випадках агентства та офіційні органи Сторін, що залучаються до співробітництва.

Стаття 3. Принципи

Співробітництво здійснюється на основі таких принципів:

а) взаємна вигода;

б) своєчасний обмін інформацією, яка може мати значення для спільної діяльності;

в) збалансоване отримання Україною та Співтовариством економічних і соціальних результатів із врахуванням внесків у спільну діяльність, зроблених відповідними учасниками та/або Сторонами.

Стаття 4. Напрями співробітництва

а) Співробітництво може здійснюватися в галузі наукових досліджень, включаючи фундаментальні, технологічного розвитку та демонстраційної діяльності, за наступними напрямками:

- дослідження навколишнього середовища та клімату, включаючи спостереження земної поверхні;
- біомедичні дослідження та дослідження в галузі охорони здоров'я;
- дослідження в галузі сільського господарства, лісового господарства та рибальства;
- промислові та виробничі технології;
- матеріалознавство та метрологія;
- неядерна енергетика;
- транспорт;
- технології інформаційного суспільства;
- дослідження в галузі соціальних наук;
- науково-технологічна політика;
- навчання та обмін науковими кадрами.

б) Інші напрями можуть додаватися до цього переліку після розгляду та рекомендацій спільного комітету Україна – Співтовариство, що згадується в статті 6 цієї Угоди.

Стаття 5. Форми співробітництва

а) Співробітництво може включати наступні види діяльності:

1) участь українських організацій у проектах Співтовариства у сферах спільної діяльності та, відповідно, участь організацій, створених у Співтоваристві, в українських проектах в цих сферах. Така участь має регламентуватися чинним законодавством Сторін. У проектах можуть також брати участь наукові та технологічні організації Сторін; проекти можуть також здійснюватися із залученням агентств і офіційних органів Сторін;

2) вільний доступ та спільне використання дослідницького обладнання, включаючи установки та об'єкти для проведення моніторингу, спостереження та експериментів, а також збору даних, що стосуються спільної діяльності;

3) візити та обмін науковими, технічними та іншими кадрами з метою участі в семінарах, симпозіумах і робочих нарадах, які мають відношення до спільної діяльності в рамках цієї Угоди;

4) обмін інформацією про практику, законодавство і програми, які стосуються співробітництва в рамках цієї Угоди;

5) інші дії, які можуть взаємно визначатися Сторонами у відповідності з політикою та програмами Сторін.

б) Спільні дослідницькі проекти відповідно до цієї Угоди здійснюються лише після того, як учасники проекту затвердять спільний план розпорядження технологіями, як зазначено в додатку № 1 до цієї Угоди, який становить її невід'ємну частину.

в) Сторони можуть спільно здійснювати співробітництво з третіми сторонами.

Стаття 6. Координація та сприяння спільній діяльності

а) З метою координації та сприяння спільній діяльності згідно з цією Угодою Сторони створюють спільний комітет Україна – Співтовариство зі співробітництва в галузі науки та технологій, що далі іменується «Комітет».

Комітет проводить зустрічі в рамках відповідного Підкомітету, створеного Угодою про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами.

б) До функцій Комітету входять:

- 1) контроль та сприяння діяльності, передбаченої цією Угодою;
- 2) розробка рекомендацій згідно зі статтею 4(б);
- 3) підготовка пропозицій щодо дій, які передбачені статтями 5, 5(а);
- 4) консультації Сторін про шляхи розширення співробітництва згідно з принципами, що викладені в цій Угоді;

5) щорічний звіт про стан та ефективність співробітництва, яке здійснюється в рамках цієї Угоди;

6) контроль за ефективністю виконання цієї Угоди;

7) врахування важливості регіональних аспектів співробітництва.

в) Комітет збирається один раз на рік, засідання відбуваються по черзі в Україні та Співтоваристві. Позачергові засідання можуть проводитися за взаємною домовленістю.

г) До складу Комітету повинна входити обмежена однакова кількість офіційних представників кожної Сторони; Комітет приймає свій регламент, який затверджується Сторонами. Рішення Комітету приймаються шляхом консенсусу. Протоколи, що містять рішення та основні питання, приймаються на кожному засіданні та затверджуються співголовами, що призначаються Сторонами. Щорічний звіт Комітету надається Раді та Комітету із співробітництва, які створені відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, та відповідним організаціям кожної зі Сторін.

Стаття 7. Фінансування та податкові пільги

а) Спільна наукова і технологічна діяльність буде здійснюватися в межах фінансових коштів, що виділяються, та відповідно до законодавства, політики та програм України та Співтовариства. Як правило, кожна зі

Сторін несе витрати на виконання своїх обов'язків згідно з цією Угодою, включаючи витрати, що пов'язані з участю в засіданнях Комітету.

б) Якщо конкретні форми наукового і технологічного співробітництва передбачають пряму чи непрямую фінансову допомогу Європейського Співтовариства, через організації, засновані за участю Європейського Співтовариства, учасникам Української Сторони, то на будь-які такі гранти, фінансову чи іншу допомогу, що надається Європейським Співтовариством учасникам Української Сторони для підтримки їхньої наукової та технологічної діяльності, розповсюджуються податкові та митні пільги. Такі гранти будуть звільнені Українською Стороною від сплати мита, будь-яких митних зборів, податків на додану вартість, податків на прибуток, а також від сплати всіх інших аналогічних податків і зборів.

Стаття 8. В'їзд персоналу та ввіз обладнання

Кожна зі Сторін здійснює всі необхідні дії та докладає максимальних зусиль відповідно до свого законодавства з метою полегшення в'їзду, перебування та виїзду з її території персоналу, ввозу та вивозу матеріалів, інформації та обладнання, що залучені чи використовуються в рамках цієї Угоди.

Стаття 9. Інформація та інтелектуальна власність

Розповсюдження та використання інформації, розпорядження, розподіл та використання прав інтелектуальної власності, набутих у результаті спільних досліджень у рамках цієї Угоди, визначається згідно з положеннями, що сформульовані в додатку № 2 до цієї Угоди.

Стаття 10. Інші угоди і перехідні положення

1. Ця Угода не впливає на інші угоди або домовленості, укладені між Сторонами, а також будь-які угоди або домовленості між Сторонами та третіми сторонами.

2. Сторони намагатимуться привести у відповідність до цієї Угоди інші домовленості про науково-технічне співробітництво між Україною та Співтовариством, які підпадають під дію статті 4 цієї Угоди.

Стаття 11. Територіальна сфера дії

Ця Угода чинна, з одного боку, на території України та, з другого боку, територіях, на яких діє Договір про заснування Європейського Співтовариства, та на умовах, що передбачені цим Договором. Ця умова не перешкоджає здійсненню спільної діяльності в рамках співробітництва у відкритому морі, відкритому космосі, на території третіх країн згідно з міжнародним правом.

Стаття 12. Набуття чинності, припинення дії, врегулювання суперечок

а) Ця Угода набуває чинності з дати отримання останнього письмового повідомлення про виконання Сторонами всіх внутрішніх процедур, необхідних для набуття нею чинності.

б) Ця Угода укладається на початковий період до 31 грудня 2002 року та буде продовжуватися за взаємною згодою Сторін на наступні п'ятирічні періоди.

в) Ця Угода припиняє свою дію через шість місяців з дати отримання письмового повідомлення будь-якої зі Сторін про свій намір припинити її дію. Закінчення терміну або припинення дії цієї Угоди не впливає на виконання будь-яких домовленостей, яких було досягнуто в рамках цієї Угоди, або інших конкретних прав та обов'язків, прийнятих згідно з додатками.

г) Зміни та доповнення до цієї Угоди вносяться за взаємною письмовою згодою Сторін. Такі зміни та доповнення набувають чинності з дати останнього письмового повідомлення про виконання Сторонами внутрішніх процедур, необхідних для набуття ними чинності.

д) Усі спори, пов'язані з тлумаченням та застосуванням цієї Угоди, будуть вирішуватися шляхом взаємної домовленості між Сторонами.

Стаття 13

Угоду складено в двох примірниках українською, англійською, голландською, грецькою, датською, іспанською, італійською, німецькою, португальською, фінською, французькою та шведською мовами кожний, причому всі тексти є автентичними.

Вчинено в м. Копенгагені 4 липня 2002 року.

За Україну

За Європейське Співтовариство

Додаток № 1

Визначальні риси плану розпорядження технологіями

План розпорядження технологіями (ПРТ) є специфічною угодою, що укладається між учасниками, про виконання спільних досліджень і відповідні права та обов'язки учасників.

Щодо інтелектуальної власності ПРТ зазвичай визначає порядок володіння, охорони, прав використання для наукових і дослідницьких цілей, експлуатації та розповсюдження, включаючи домовленості про спільні публікації, права та обов'язки дослідників, що приїждять, і процедури врегулювання суперечок. У ПРТ також може розглядатися попередня і нова інформація, питання ліцензування та передачі результатів наукових досліджень.

ПРТ розробляється з урахуванням цілей спільного дослідження, фінансових та інших внесків Сторін або учасників, переваг та недоліків ліцензування територією чи сферами використання, передачі даних, товарів чи послуг,

що підпадають під експортний контроль, вимог з боку чинного законодавства та інших факторів, що визначаються учасниками.

Додаток № 2

Права на інтелектуальну власність

Згідно зі статтею 9 Угоди права на інформацію та інтелектуальну власність, що створюється чи передається між Сторонами в рамках Угоди, розподіляються відповідно до цього додатка.

I. Застосування

Цей додаток застосовується до спільних досліджень, які проводяться в рамках Угоди, за винятком випадків, що окремо визначаються за взаємною згодою Сторін.

II. Володіння, розподіл та використання прав

1. У цьому додатку розглядається розподіл прав та інтересів Сторін та їх учасників. Кожна Сторона та її учасники забезпечують можливість отримання іншою Стороною та її учасниками прав на інтелектуальну власність, що розподілені відповідно до цього додатка. Додаток не змінює та не торкається розподілу прав, інтересів та виплат авторських винагород між Стороною та її громадянами або учасниками, які визначаються законами та практикою, що застосовується, для кожної зі Сторін.

2. У контрактних домовленостях забезпечуються застосування та дотримання таких принципів:

а) відповідний захист інтелектуальної власності. Сторони і/або їх учасники повідомляють одна одну в розумний термін про створення будь-якої інтелектуальної власності, що виникає в рамках Угоди або домовленостей про реалізацію, та своєчасно забезпечують захист такої інтелектуальної власності;

б) врахування внеску Сторін або їх учасників у визначенні прав та інтересів Сторін та учасників;

в) ефективне використання результатів;

г) неупереджене ставлення до учасників від іншої Сторони у порівнянні до власних учасників;

д) захист конфіденційної інформації.

3. Учасники разом розробляють спільні Плани розпорядження технологіями (ПРТ) щодо володіння та використання, включаючи публікацію інформації та відомостей про інтелектуальну власність, що створюється під час спільних досліджень. Визначальні риси ПРТ містяться в додатку № 1 до Угоди. Відповідне міністерство та відомство Сторони, що проводить фінансування, схвалюють ПРТ до укладення конкретних контрактів про співробітництво у дослідженнях та розробках, до яких вони додаються.

4. Стосовно інформації або інтелектуальної власності, що створюється під час спільних досліджень і не оговорена в ПРТ, діють принципи розподілу прав, що схвалені Сторонами та визначені в ПРТ. У випадку суперечностей інформація чи інтелектуальна власність повинні бути предметом спільного володіння всіх учасників, залучених до спільного дослідження, під час якого була отримана така інформація чи інтелектуальна власність. Кожен учасник, якого стосується це положення, має право використовувати інформацію чи інтелектуальну власність з власною метою без територіальних обмежень.

5. Кожна Сторона, підтримуючи умови конкуренції в галузях, яких торкається ця Угода, зобов'язується забезпечувати використання прав, отриманих відповідно до Угоди та домовленостей, які укладені в її рамках, на такому рівні, щоб стимулювати, зокрема:

а) розповсюдження і використання інформації, яка створена, розкрита або стала доступною іншим чином згідно з Угодою;

б) прийняття та виконання міжнародних технічних стандартів.

6. Припинення або закінчення терміну дії Угоди не впливає на права чи обов'язки відповідно до цього додатка.

III. Авторське право

У контрактних та інших домовленостях повинна бути передбачена умова про захист авторських прав, що належать Сторонам або їх учасникам, відповідно до положень Бернської конвенції про захист літературних та художніх творів (Паризький акт 1971 року).

IV. Наукові публікації

Без порушення умов, сформульованих у розділі V, та у випадку, якщо не буде зазначено інше в ПРТ, публікація результатів досліджень здійснюється спільно Сторонами або учасниками спільного дослідження. Згідно із наведеним вище загальним правилом застосовуються такі процедури:

1. У випадку публікації однією Стороною чи її організаціями наукових збірок, статей, звітів, книг, а також аудіовізуальних творів та комп'ютерних програм, що створені в результаті співробітництва за Угодою, інша Сторона чи її організація отримує безоплатну невиключну ліцензію, що не може бути відкликана і має чинність у будь-якій країні на переклад, відтворення, переробку, передачу та публічне розповсюдження таких робіт в обсягах, що обумовлені в ПРТ.

2. Сторони забезпечують якнайширше розповсюдження наукових публікацій, які є результатом спільних досліджень в рамках Угоди.

3. Усі виконані в рамках Угоди екземпляри робіт із забезпеченими авторськими правами повинні містити імена авторів твору, за винятком, коли автор відкрито відмовляється бути названим. Екземпляри робіт повинні також містити ясну вказівку про підтримку співробітництва Сторін.

V. Інформація з обмеженим доступом

A. Документальна інформація з обмеженим доступом:

1. Кожна зі Сторін та їх учасники повинні, якнайшвидше та бажано в ПРТ, визначити інформацію, яку вони бажали б залишити нерозкритою, беручи до уваги, серед іншого, такі критерії:

а) конфіденційність інформації в тому розумінні, що інформація як така або в спеціальній формі, чи в єдності своїх складових не є загальновідомою серед спеціалістів у даній сфері або легко доступною для них законним шляхом;

б) дійсну або потенційну комерційну цінність інформації за умови її конфіденційності;

в) попередній захист інформації особою, що контролює її на законних умовах, яка здійснювала розумні за певних обставин заходи для збереження її як конфіденційної.

Сторони та їх учасники можуть за певних умов домовитися, що, якщо не зазначене інше, вся інформація чи її частина, яка створюється, надається чи обмінюється під час спільних досліджень, не повинні розкриватися.

2. Кожна Сторона та її учасники забезпечують визначення інформації з обмеженим доступом, наприклад, за допомогою відповідного грифу або обмежувального напису. Це також відноситься до будь-якого повного або часткового копіювання згаданої інформації.

Сторона та учасник, що отримують інформацію з обмеженим доступом, повинні дотримуватися її конфіденційного характеру. Такі обмеження автоматично припиняють діяти за умови розкриття для широкого загалу такої інформації її власником.

3. Інформація з обмеженим доступом, яка відноситься до цієї Угоди та отримана від іншої Сторони, може розповсюджуватися Стороною, що її отримала, серед власного чи найнятого персоналу та міністерств та відомств, залучених в інтересах здійснення спільного дослідження, за умови, що будь-яка інформація з обмеженим доступом, розповсюджена таким чином, повинна бути предметом домовленості про конфіденційність та повинна бути чітко визначена, про що було зазначено вище.

4. За наявності попередньої письмової згоди Сторони, що надає інформацію з обмеженим доступом, Сторона, що отримує таку інформацію, може розповсюджувати інформацію з обмеженим доступом ширше, ніж це передбачено в підрозділі 3 цього розділу. Сторони спільно розробляють процедури запиту та отримання попереднього письмового дозволу для такого ширшого розповсюдження та надаватимуть такий дозвіл у тій мірі, в якій це припустимо відповідно до чинного законодавства Сторін.

Б. Недокументована інформація з обмеженим доступом

Недокументована інформація з обмеженим доступом або інша конфіденційна інформація, що представлена на семінарах та інших зустрічах, які організуються в рамках цієї Угоди, або інформація, яка з'являється в результаті залучення персоналу, використання технічних засобів або спільних проектів, підлягає режиму поводження Сторонами чи учасниками відповідно до принципів, які вказані в цьому додатку для документальної інформації, за умови, що отримувач інформації з обмеженим доступом або іншої конфіденційної чи секретної інформації отримує повідомлення про конфіденційний характер інформації, що передається, в момент її передачі.

В. Контроль

Кожна Сторона зобов'язується забезпечити контроль за інформацією з обмеженим доступом, яку вона отримує, відповідно до Угоди. У випадку, коли одній зі Сторін стає відомо, що вона не зможе, або передбачається, що не зможе дотриматися умов конфіденційності, як вказано в підрозділах А та Б цього додатка, вона повинна негайно повідомити про це іншу Сторону. Після цього Сторони шляхом спільних консультацій визначають необхідні заходи.

СПІЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ МІНІСТРІВ ОСВІТИ ЄВРОПИ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Болонья, 19 червня 1999 року

Європейський процес, завдяки його особливим досягненням впродовж останніх декількох років, стає дедалі відчутнішою і значимішою реалією для Європейського Союзу та його громадян. Перспективи розширення разом з поглибленням відносин з іншими європейськими державами надають цій реалії ще ширших вимірів. Водночас, ми є свідками дедалі більшого усвідомлення політиками та науковцями, а також громадськістю, потреби у побудові більш всеохоплюючої та спрямованої у майбутнє Європи, зокрема на основі використання і зміцнення її інтелектуального, культурного, соціального, наукового та технологічного потенціалу.

«Європа знань» є на сьогодні широко визнаним незамінним фактором соціального і людського розвитку, а також невід'ємною складовою зміцнення та інтелектуального збагачення європейських громадян, оскільки саме така Європа спроможна надати їм необхідні знання для протистояння викликам нового тисячоліття разом із усвідомленням спільних цінностей та належності до єдиної соціальної і культурної сфери.

Загальновизнаним є першочергове значення освіти та освітнього співробітництва для розвитку і зміцнення стабільних, мирних і демократичних суспільств, що особливо відчувається на прикладі ситуації на південному сході Європи.

У Сорбонській декларації від 25 травня 1998 року, в основу якої покладено саме такі міркування, наголошується на провідній ролі університетів у розвитку європейського культурного виміру.

У ній підкреслюється, що створення європейського простору у сфері вищої освіти є ключовим шляхом сприяння мобільності та працевлаштуванню громадян, а також розвитку континенту в цілому.

Група європейських держав прийняла запрошення взяти на себе зобов'язання щодо досягнення визначених у Декларації цілей, підписавши її чи висловивши принципову згоду. Спрямованість декількох реформ у сфері вищої освіти, які були паралельно розпочаті у Європі, засвідчили рішучість багатьох урядів діяти.

Зі свого боку, європейські вищі навчальні заклади взяли на себе завдання та головну роль у створенні європейського простору вищої освіти, у тому числі виходячи з основоположних принципів Болонської університетської хартії 1988 року. Надзвичайно важливим є те, щоб незалежність та автономія університетів забезпечували постійну адаптацію систем вищої освіти і наукових досліджень відповідно до нових потреб, вимог суспільства та розвитку наукових знань.

Обраний курс пролягає у вірному напрямку і має значиму ціль. Досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти, втім, потребує постійної рушійної сили. Ми повинні підтримувати цей процес, сприяючи реалізації конкретних заходів, аби наші кроки на окресленому шляху приносили відчутні результати. У зустрічі, що відбулася 18 червня, взяли участь авторитетні фахівці та науковці з усіх представлених на ній держав. На ній було вироблено низку корисних порад щодо кроків, яких потрібно вжити.

Зокрема, нам слід зосередитися на вирішенні завдання збільшення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти. Життєздатність та ефективність будь-якої цивілізації вимірюється її культурним впливом на інші країни. Ми повинні забезпечити існування такої системи вищої освіти у Європі, яка була б привабливою для всього світу і відповідає б особливостям наших культурних та наукових традицій.

Підтверджуючи свою підтримку загальним принципам, викладеним у Сорбонській декларації, ми координуємо нашу політику з метою досягнення у найближчому часі, не пізніше першої декади третього тисячоліття, таких цілей, які, на нашу думку, мають першочергове значення для створення європейського простору вищої освіти та поширення європейської системи вищої освіти у світі:

1. Затвердження загальноприйнятної та порівнянної системи вчених ступенів, у тому числі шляхом запровадження додатка до диплому, з метою сприяння працевлаштуванню європейських громадян та міжнародній конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти.

2. Запровадження системи на основі двох ключових навчальних циклів: додипломного та післядипломного. Доступ до другого циклу навчання потребуватиме успішного завершення першого, який має тривати щонайменше три роки. Вчений ступінь, що присвоюється по завершенні першого циклу, на європейському ринку праці сприйматиметься як відповідний рівень кваліфікації. Кінцевим результатом другого навчального циклу має бути вчений ступінь магістра та/або кандидата наук, як у багатьох європейських країнах.

3. Створення системи кредитів на зразок Європейської системи трансферу оцінок (ECTS), як відповідного засобу сприяння більшій мобільності студентів. Кредити можуть бути отримані також поза межами вищих навчальних закладах, включаючи постійне навчання, за умови їхнього визнання з боку відповідного університету-отримувача.

4. Сприяння мобільності через усунення перешкод на шляху ефективного використання права на вільне пересування з безпосередньою метою:

- забезпечення студентам доступу до навчальних можливостей, а також до відповідних послуг;
- забезпечення визнання та зарахування часу, який вчитель, дослідник чи член адміністративного персоналу провів у європейському навчальному закладі проводячи дослідження, викладаючи та виконуючи відповідну до свого фаху роботу, зі збереженням їхніх законних прав;
- сприяння європейському співробітництву щодо забезпечення якості освіти з метою вироблення порівняльних критеріїв та методологій;
- просування необхідних європейських стандартів у галузі вищої освіти, зокрема щодо розробки навчальних планів, співробітництва між освітніми закладами, схем мобільності та інтегрованих навчальних, дослідницьких і виховних програм.

Таким чином, ми беремо на себе зобов'язання досягнути окреслених вище цілей – в межах своєї компетенції та поважаючи відмінності у культурі, мові, національних освітніх системах, а також автономію університетів – з метою зміцнення європейської сфери вищої освіти. Задля цього ми проводитимемо політику міждержавного співробітництва із залученням європейських неурядових організацій, що функціонують у сфері вищої освіти. Ми сподіваємося на швидку та позитивну відповідь з боку університетів та їхній активний внесок в успішність наших зусиль.

**УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ
між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,
Європейським співтовариством з атомної енергії
і їхніми державами-членами, з іншої сторони**

(ВИТЯГ)

Щодо обсягу тимчасового застосування окремих частин цієї Угоди див. Вербальну ноту

Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014

Щодо тимчасового застосування з 1 січня 2016 року Угоди див. Лист Міністерства закордонних справ № 72/14-612/1-2980 від 30.11.2015

**Глава 9
Співробітництво у сфері науки та технологій**

Стаття 374

Сторони розвивають та посилюють наукове та технологічне співробітництво з метою як наукового розвитку як такого, так і зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів. Сторони докладають зусиль для досягнення прогресу в набутті наукових та технологічних знань, важливих для забезпечення сталого економічного розвитку, шляхом розвитку дослідних потужностей та людського потенціалу. Накопичення та обмін науковою інформацією сприяють підвищенню конкурентоспроможності Сторін шляхом розширення можливостей їх економіки щодо набуття та використання знань для комерціалізації нових продуктів та послуг. Врешті-решт, Сторони розвивають свій науковий потенціал з метою дотримання глобальної відповідальності та зобов'язань у таких сферах, як охорона здоров'я, захист навколишнього середовища, зокрема зміна клімату, та інші глобальні виклики.

Стаття 375

1. Співробітництво враховує діючі рамки співробітництва, встановлені Угодою про співробітництво у сфері науки і технологій між Україною та Європейським Співтовариством, а також мету України до поступового наближення до політики та права ЄС у сфері науки і технологій.

2. Співробітництво між Сторонами спрямовується на сприяння залученню України до Європейського дослідницького простору.

3. Таке співробітництво сприяє Україні у підтримці реформування та реорганізації системи управління науковою сферою та дослідних установ (зокрема в розвитку її потенціалу щодо розвитку науки і технологій) з метою сприяння розвитку конкурентоспроможної економіки та суспільства, яке базується на знаннях.

Стаття 376

Співробітництво забезпечується, зокрема, шляхом:

- a) обміну інформацією щодо політики Сторін у сфері науки та технологій;
- b) участі у наступній Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020»;
- c) спільної реалізації наукових програм та дослідної діяльності;
- d) спільного дослідження діяльності, спрямованої на заохочення наукового прогресу, трансферу технологій та ноу-хау;
- e) навчання шляхом реалізації програм обміну для дослідників та спеціалістів;
- f) організації спільних заходів щодо наукового та технологічного розвитку;
- g) вжиття заходів, спрямованих на розвиток сприятливих умов для проведення досліджень та впровадження нових технологій, а також належного захисту інтелектуальної власності результатів досліджень;
- h) активізації регіонального та іншого міжнародного співробітництва, зокрема в Чорноморському контексті та в рамках багатосторонніх організацій, зокрема Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та Великої Вісімки (G8), а також у контексті багатосторонніх угод, наприклад Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1992 року;
- i) обміну досвідом у сфері управління науково-дослідними установами з метою розвитку та покращення їхніх спроможностей щодо здійснення та участі у наукових дослідженнях.

Стаття 377

Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 9 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди.

УГОДА

між Україною і Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Горизонт 2020» – Рамкова програма з досліджень та інновацій (2014–2020)

\Угоду ратифіковано Законом № 604-VIII від 15.07.2015

Україна, з однієї сторони, та

Європейська комісія (далі – Комісія) від імені Європейського Союзу, з іншої сторони (далі разом – Сторони), беручи до уваги те, що:

(1) Протокол III до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони, щодо рамкової угоди між Україною і Європейським Союзом про загальні засади участі України у програмах ЄС передбачає статтю 5, що конкретні терміни та умови участі України у кожній конкретній програмі, зокрема фінансовий внесок та процедури звітності і оцінки, визначаються компетентними органами України та Комісією.

Протокол тимчасово застосовується з 1 листопада 2014 року¹.

(2) 11 грудня 2013 року Європейський Парламент і Рада прийняли Регламент № 1291/2013/EU про створення нової Програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020 – Рамкова програма з досліджень та інновацій» (2014–2020)² (далі – Програма).

(3) Програма спрямована на сприяння досягненню єдиного європейського наукового простору та інноваційного союзу.

(4) Згідно зі статтею 7 Регламенту № 1291/2013/EU конкретні терміни та умови, що стосуються участі асоційованої країни у Програмі, у тому числі фінансового внеску, який має базуватися на показнику валового внутрішнього продукту асоційованої країни, визначаються міжнародним договором між Союзом і асоційованою країною³. домовились про таке:

Стаття 1

Сфера застосування Програми

1. Україна бере участь в Програмі в якості асоційованої країни включаючи окремі програми та правила участі, які визначено нижче:

Регламент № 1291/2013/EU про створення Рамкової програми Горизонт 2020 з досліджень та інновацій (2014–2020)⁴;

Регламент Європейського Парламенту та Ради № 1290/2013/EU від 11 грудня 2013 року⁵, що встановлює правила участі у програмі Горизонт 2020, включаючи делеговані акти та будь-які інші подальші правила;

Рішення Ради № 743/2013/EU про створення Спеціальної програми з реалізації «Горизонт 2020»⁶ та інші правила, що відносяться до реалізації Програми Горизонт 2020.

2. Регламент Європейського Парламенту та Ради № 294/2008/EC зі змінами, внесеними Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 1292/2013 про заснування Європейського інституту інновацій та технологій, застосовується до участі українських організацій у освітніх та інноваційних товариствах⁷.

Стаття 2

Умови асоціації України в Програмі

1. Україна бере участь у заходах Програми відповідно до умов, зазначених у цій Угоді, зокрема відповідно до правових актів, зазначених у статті 1 цієї Угоди і додатках до неї.

2. Юридичні особи України беруть участь у непрямих заходах Програми, фінансованих з бюджету 2015 року і в подальшому, на тих же умовах, що застосовуються до юридичних осіб держав-членів Європейського Союзу, за умови дотримання правил та умов, встановлених або згаданих у цій Угоді.

3. Юридичні особи України беруть участь у діяльності освітніх та інноваційних товариств на тих же умовах, що застосовуються до юридичних осіб держав-членів Європейського Союзу.

¹ Рішення Ради від 29 вересня 2014 року № 2014/691/EU (OJ L289, 3.10.2014, р. 1).

² Регламент Європейського Парламенту та Ради про створення Горизонту 2020 – Рамкової програми з досліджень та інновацій (2014–2020) (OJ L347, 20.12.2013, р. 104).

³ В контексті цієї Угоди Сторони розглядають термін «Угода» у значенні «Меморандуму про взаєморозуміння», що передбачено у статті 5 Протоколу.

⁴ Регламент Європейського Парламенту та Ради про створення Горизонту 2020 – Рамкової програми з досліджень та інновацій (2014–2020) (OJ L347, 20.12.2013, р. 104).

⁵ Регламент Європейського Парламенту та Ради, що встановлює правила участі у Програмі Горизонт 2020 (OJ L347, 20.12.2013, р. 81).

⁶ Рішення Ради № 743/2013/EU про створення Спеціальної програми (OJ L347, 20.12.2013, р. 965).

⁷ Регламент Європейського Парламенту та Ради № 1292/2013 від 11 грудня 2013 року із змінами, до Регламенту Європейської Комісії № 294/2008 про заснування Європейського інституту інновацій та технологій (OJ L347, 20.12.2013, р. 174).

4. В разі якщо Європейський Союз встановлює норми реалізації статей 185 і 187 Договору про функціонування Європейського Союзу, Україні дозволяється брати участь у формальних структурах, створених у рамках цих положень, відповідно до рішень і правил, які були або будуть схвалені для створення таких формальних структур.

5. Юридичні особи України беруть участь у діяльності Об'єднаного дослідницького центру, фінансованої з бюджету 2015 року і в подальшому, на тих же умовах, що застосовуються до юридичних осіб держав-членів Європейського Союзу.

6. Для участі у Програмі Україна сплачує свій фінансовий внесок до загального бюджету Європейського Союзу відповідно до статті 3 та Додатку II до цієї Угоди.

7. Представникам України дозволяється брати участь у якості спостерігачів в комітеті, зазначеному у статті 10.1 Рішення № 743/2013/EU про встановлення Спеціальної програми щодо реалізації «Горизонт 2020», відповідальному за моніторинг імплементації Програми за напрямками, які стосуються України.

Цей комітет засідає без присутності представників України під час голосування. Україна інформується про результати голосування.

Участь, відповідно до цього пункту, включаючи процедури отримання інформації та документації, встановлюється у такій же формі як і для представників держав-членів Європейського Союзу.

8. Транспортні та добові витрати представників та експертів України для участі в якості спостерігачів у роботі комітету, згаданого у статті 10.1 Рішення № 743/2013/EU про встановлення Спеціальної програми щодо реалізації «Горизонт 2020», або у інших засіданнях щодо реалізації Програми, відшкодовуються Комісією на тій же основі, і відповідно до процедур, що діють в даний час для представників держав-членів Європейського Союзу.

9. Представники України беруть участь у роботі Ради правління Об'єднаного дослідницького центру відповідно до Регламенту роботи Ради правління Об'єднаного дослідницького центру.

Участь, відповідно до цього пункту, включаючи процедури отримання інформації та документації, встановлюється у такій же формі як і для представників держав-членів Європейського Союзу.

10. Англійська, як одна з офіційних мов Європейського Союзу, використовується для процедур, пов'язаних із запитами, грантовими угодами та звітами, а також для інших юридичних та адміністративних аспектів Програми.

Стаття 3

Фінансові внески

1. Україна сплачує за кожен рік участі у Програмі фінансовий внесок до загального бюджету Європейського Союзу.

Фінансовий внесок України додається до суми, що визначається щороку у загальному бюджеті Європейського Союзу для задоволення фінансових зобов'язань, що впливають з різних форм заходів, необхідних для реалізації, управління та функціонування Програми.

2. Частина фінансового внеску України може, за зверненням України, забезпечуватися за рахунок відповідного зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу. У випадку такої допомоги її умови будуть визначені у відповідних фінансових угодах.

3. Правила, що регулюють фінансові внески України, викладені у Додатку II до цієї Угоди.

Стаття 4

Звітність та оцінка

1. Без шкоди для повноважень Комісії та Європейської рахункової палати стосовно контролю та оцінки Програми, участь України в Програмі знаходитиметься під постійним спільним контролем України та Комісії на партнерських засадах.

2. Правила щодо фінансового контролю, відшкодувань та інших заходів протидії шахрайству, викладені в Додатку III до цієї Угоди.

Стаття 5

Комітет Україна-ЄС з досліджень та інновацій

1. Відповідно до цієї Угоди створюється Комітет України та Європейського Союзу з досліджень та інновацій (далі – Спільний Комітет).

2. Функції Спільного Комітету включають:

– забезпечення огляду та оцінки реалізації цієї Угоди;

– розгляд будь-яких шляхів покращення та подальшого розвитку співробітництва;

– розгляд будь-яких питань, пов'язаних з тлумаченням або застосуванням цієї Угоди.

3. Діяльність Спільного Комітету доповнює та відповідає роботі органів, створених відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною, з однієї сторони, і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з іншої, а також Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої.